

ЕРАЗМУС ПОВЕЛБА ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ

2021-2027 ГОДИНА

насоки

Содржина

Еразмус Повелба за високо образование 2021-2027 година.....	5
1. Основни принципи	5
2. При учество во активности за мобилност.....	11
2.1 Пред мобилност	11
2.2 За време на мобилност.....	18
2.3 По мобилност	21
3. При учество во проекти за европска и меѓународна соработка	24
4. За целите на имплементација и мониторинг.....	26

ЕРАЗМУС ПОВЕЛБА ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ 2021-2027 година

Секоја високообразовна институција (ВОИ) која сака да аплицира и/или да учествува во „Еразмус+“: програмата на Унијата за образование, обука, млади и спорт 2021-2027 година (во натамошниот текст: Програмата) мора да има важечка Еразмус повелба за високо образование.

Целите на овие насоки се:

- Да даде примери на начини на кои принципите на Еразмус Повелбата за високото образование (ЕПВО) може задоволително да се имплементираат.
- Да ги поддржи ВОИ во нивната самооценка за спроведувањето на нивната ЕПВО, заедно со ЕПВО алатката за самооценување.
- Да ги поддржи националните агенции во мониторингот на усогласеноста со ЕПВО на нивните ВОИ засновано на Изјавата на ВОИ за Еразмус политиката (ИЕП).

❖ Основни принципи

Еразмус+ ја поддржува обновената агенда на ЕУ за високото образование. При потпишувањето на оваа Повелба, ВОИ потврдува дека нејзиното учество во Еразмус+ е дел од нејзината сопствена стратегија за модернизација и интернационализација. Оваа стратегија го потврдува клучниот придонес на мобилниот наставен кадар и студенти и на учеството во европски и меѓународни проекти за соработка, за квалитетот на нејзините високообразовни програми и искуството на студентите.

Со потпишувањето на оваа Повелба, ВОИ се обврзува дополнително да ја модернизира својата институција и да придонесе кон целите на Европската образовна област утврдени во комуникацијата за „Зајакнување на европскиот идентитет преку образование и култура“ објавена пред почетокот на Состанокот на лидерите на ЕУ во Гетеборг на 17 ноември 2017 година.

Согласувајќи се со принципите на Повелбата, институцијата ќе работи на постигнување на овие цели преку учество во една или неколку од следните активности:

- ✓ Клучна акција 1 „Мобилност за учење“: Мобилноста на студентите од високото образование и наставниот кадар.
- ✓ Клучна акција 2 „Соработка помеѓу организации и институции“: Партнерства за соработка и размена на практики; Партнерства за извонредност – Европски универзитети; Партнерства за извонредност – Еразмус Мундус заеднички магистерски програми; Партнерства за иновации.
- ✓ Клучна акција 3 „Поддршка за развој на политики и соработка“: мрежи и мерки за поддршка на политиките.

Учеството во активностите во рамките на Клучната акција 1 и Клучната акција 2 треба да биде поткрепено со висококвалитетна мобилност на наставниот кадар и студентите и соработка со ВОИ и други стратешки партнери како што се: претпријатијата, регионалните власти итн. Затоа, ВОИ треба да ги направи мобилноста и соработката едни од централните елементи на нејзината институционална политика и, за таа цел:

- ✓ Да развива соработка со партнери во други земји во рамките на јасна стратегија за интернационализација;
- ✓ Да ја промовира и поддржува мобилноста на студентите и наставниот кадар, особено на поединци со помалку можности и дополнително да развие политики за недискриминација;
- ✓ Да води јасна политика кон развој на интегрирани, транснационални наставни активности (заеднички курсеви / модули / наставни програми, двојни / повеќекратни / заеднички дипломи);
- ✓ Да ја препознае важноста и да обезбеди видливост на резултатите постигнати од страна на наставниот кадар ангажирани во индивидуална мобилност или во проекти за соработка со стратешки партнери;
- ✓ Да ги земе предвид резултатите од внатрешниот мониторинг на досегашните активности за европска и меѓународна мобилност и соработка со што дополнително ќе ги подобри нејзините меѓународни резултати.

Стратегијата за интернационализација на ВОИ треба да биде опишана во Изјавата за Еразмус политиката, поднесена во пријавата. Оваа Изјава треба да се објави на веб-страницата на ВОИ во рок од еден месец од доделувањето на ЕПВО од страна на Европската комисија и ќе се користи од страна на националните Еразмус+ агенции како алатка за следење на усогласеноста со ЕПВО и овие насоки.

Институцијата се обврзува:

- ❖ Во целост да ги почитува принципите на недискриминација, транспарентност и вклученост наведени во Програмата

ВОИ треба да избира мобилен наставен кадар и студенти и да доделува грантови на фер, транспарентен, кохерентен и документиран начин, во согласност со одредбите од својот договор со Националната агенција. Треба да обезбеди фер и транспарентни процедури во сите фази на мобилноста и во процесот на одговарање на прашања/поплаки од мобилните студенти/вработени.

ВОИ мора да има воспоставено мерки за да се осигура дека секој поединец или група ќе бидат третирани подеднакво и правично, во согласност со Член 21 од [Повелбата за основните права во Европската унија](#). Не треба да има дискриминација „врз основа на пол, раса, боја, етничко или социјално потекло, генетски карактеристики, јазик, религија или верување, политичко или кое било друго мислење, припадност на национално малцинство, имот, раѓање, попреченост, возраст или сексуална ориентација“.

- ❖ Да обезбеди еднаков и правичен пристап и можности за сегашните и потенцијалните учесници од сите средини, обрнувајќи особено внимание на вклучувањето на оние со помалку можности.

ВОИ треба да осмислат и да објават стратегија, земајќи ги предвид релевантните упатства на национално и европско ниво. Оваа стратегија треба активно да ги промовира можностите за мобилност во странство на луѓе со помалку можности поради економски, социјални, културни, географски, здравствени причини или од причини како што се попреченост или образовни тешкотии, и да се осигура дека нивните потреби за поддршка може да се задоволат и да се почитува нивната приватност. ВОИ треба да им дадат можност на сите поединци кои аплицираат за мобилност да споделат дека имаат помалку можности за учество, вклучително и подобност за дополнителна финансиска поддршка. Соодветна поддршка треба да се обезбеди од страна на ВОИ / претпријатијата / организациите кои испраќаат и примаат.

Високообразовните институции мора да обезбедат фер и правични можности за сите потенцијални учесници, вклучително и оние од групи со помалку можности за учество и недоволно застапените во програмите за мобилност. Тука се вклучени лица со посебни потреби, од пониско социо-економско потекло, студенти со семејни обврски, со привремено вработување или запишани на програми каде да се биде мобилен е тешко итн. ВОИ треба да обезбедат дополнителна поддршка за влезните и излезните учесници во мобилноста, од овие групи. Тоа може да се постигне, на пример, преку нудење дополнителни грантови според националните / институционалните барања, назначување службеник за инклузија во ВОИ, назначување специјални советници, развивање техники на учење и настава во рамките на средина приспособена за учениците со посебни потреби, обезбедување дополнително време за време на испити / предметни задачи доколку е потребно, итн.

Идејата за комбинирана мобилност е клучен концепт за обезбедување на флексибилност и подобар пристап до Програмата. Секоја активност за мобилност може да се спроведе како комбинирана мобилност, вклучително и студентската мобилност за студии и стажирање. Комбинираната мобилност е комбинација на краткорочна физичка мобилност со виртуелна компонента. Виртуелната компонента треба да го олесни процесот на онлајн размена и учење и тимската работа. Резултатите од учењето стекнати во рамките на виртуелната компонента ќе се вбројат во севкупните резултати од учењето добиени за целокупниот период на комбинирана мобилност. Добиените кредити ќе го одразуваат обемот на учење врз основа на дефинираните резултати од учењето и дополнителната работа. Исклучително е важно во текот на периодот на виртуелна мобилност во рамките на комбинирана мобилност, на учесниците да им се нуди истиот третман, услуги и можности како на домашните студенти и наставниот кадар, како и на учесниците кои се на долготрајна физичка мобилност. Принципите на ЕПВО се применуваат подеднакво за учесниците во комбинираната мобилност како и за кој било друг вид на мобилност.

- ❖ Да обезбеди целосно автоматско признавање на сите кредити (врз основа на европскиот кредит систем за трансфер и акумулација - ЕКТС) стекнати за

задоволително постигнатите резултати од учењето за време на студирање / обука во странство / вклучително и за време на комбинирана мобилност.

Препораката на Советот за автоматско меѓусебно признавање препорачува државите членки да ги воспостават до 2025 година неопходните чекори за „да се постигне автоматско меѓусебно признавање со цел за понатамошно учење без да мора да се поминува низ посебна постапка за признавање, така што (...) резултатите од периодот на учење во странство на ниво на високо образование во една земја-членка автоматски и целосно се признава во другите, како што е претходно утврдено во договорот за учење и потврдено во Уверението за положени испити согласно Европскиот систем за трансфер и акумулација на кредити“.

Поконкретно, тоа значи примена на правилото наведено во Упатството за корисници на ЕКТС кое вели дека: „сите кредити стекнати за време на периодот на студирање во странство – како што е утврдено во договорот за учење и потврдено со Уверението за положени испити – треба да се пренесат без доцнење и се вбројуваат во дипломата без дополнителна работа или оценување на студентот“. Ова исто така важи и за комбинираната мобилност.

ВОИ треба да обезбеди целосна имплементација на ЕКТС како заедничка алатка за гарантирање на квалитетот на активностите за мобилност и транспарентноста на процедурите за признавање. Ова го олеснува трансферот на кредити помеѓу различните институции, поголемата мобилност на студентите и други флексибилни патишта за стекнување дипломи.

60 ЕКТС-кредити треба да се доделат согласно обемот на работа во редовната година на формално учење (академска година), заедно со поврзаните резултати од учењето. Од ученикот не треба да се очекува да заработи повеќе од 60 ЕКТС кредити, но треба да му се дозволи да го надмине овој број доколку сака. Следниве ставки се од суштинско значење за подготовка и евидентирање на мобилноста користејќи ЕКТС:

- а) Ажурирана листа на предмети на веб-страницата на секоја ВОИ;
- б) Договор за учење (за студии и стажирање), потпишан од ВОИ што испраќа и ВОИ што прима / претпријатието / организацијата и студентот, пред почетокот на мобилноста;
- в) Уверение за положени испити каде се назначени бројот на заработени кредити и стекнатите оценки (за стажирање, соодветниот документ е Уверение за работа / Потврда за стажирање);
- г) Доказ дека работата во странство е признаено како што е наведено во договорот за учење.

Секоја ВОИ мора да има воспоставена рамка за признавање, која е објавена на нејзината веб-страница. Таа мора да ги детализира условите и практиките на процедурите за признавање на транспарентен начин. Колку што е можно, таа треба да ги земе предвид посебните ситуации според претходните искуства со кои се сретнала ВОИ (на пример кога студентот самоиницијативно избира да не му се признаат одредени кредити).

Постапките за признавање мора да осигураат дека активностите за мобилност на ученикот се евидентирани на транспарентен начин (со назначување на оригиналните наслови на предметите на националниот јазик на приемната ВОИ и на Англиски јазик или друг широко говорен јазик) и дека кредитите стекнати во странство се признати како составен дел од дипломата на студентот. Сите кредити кои студентот ги заработува во периодот на мобилност и кои се првично договорени во Договорот за учење/ Договорот за практикантска работа мора да бидат признати од страна на ВОИ што испраќа без да се бара од студентот да полага дополнителни предмети или испити.

Мобилните студенти се сметаат за редовни студенти и треба да исполнат број на кредити сразмерни на времетраењето на нивната мобилност, според институционалните прописи и во согласност со препораката во упатството за корисници на ЕКТС: „Се очекува студентот да полага образовни компоненти од 60 ЕКТС кредити по редовна академска година. Исполнувањето на помал број на кредити за време на нивната мобилност може да предизвика неоправдано продолжување на нивните студии или неврамнотежен обем на работа на идните студии”.

Во случај на меѓународна мобилност надвор од 48-те земји на Европската високообразовна област, доколку ВОИ не го користи ЕКТС, треба да биде имплементиран компатибилен систем, со цел да се обезбеди транспарентно признавање на студиските семестри во странство. Компатибилен систем е оној кој се потпира на кредити засновани на обемот на работа на студентите и резултатите од учењето.

Во исклучителни случаи, ВОИ во земјите-членки на ЕУ или трети земји поврзани со Програмата може да користат компатибилни системи, доколку тоа е соодветно оправдано, но мора да дадат детали за мерките што ќе ги преземат за спроведување на ЕКТС системот, во најбрз можен рок.

ВОИ која прима мобилни студенти вклучени во кредитна мобилност (т.е. студенти кои се мобилни во рамките на дипломски курс во друга ВОИ) не смее да наплатува било каков вид на надоместоци за туторство, регистрирање или испитување на овие студенти или за нивниот пристап до лаборатории, библиотеки или други објекти што им се нудат на локалните студенти.

Меѓутоа, во одредени случаи, од мобилните студенти може да се бара да платат мали надоместоци како на пример за осигурување, студентски синдикати, употреба на разновиден материјал како фотокопир и лабораториски производи, на иста основа како што се наплаќаат на локалните студенти при приемната ВОИ. Деталите за какви било такви трошоци треба да се наведат во листата на предмети на веб-страницата на приемната ВОИ, така што студентите ќе бидат свесни за нив пред почетокот на мобилноста.

Надоместоци може да се наплаќаат само во случај на целосна мобилност (на пр. Еразмус Мундус заеднички магистерски дипломи) или во случај на студенти регистрирани на повеќе од еден универзитет, во контекстот на заедничка магистерска диплома.

На мобилните учесници (студенти и наставниот кадар) треба да им се дозволи да задржат каков било грант, заем, национални надоместоци за попреченост, национална поддршка за проширување на пристапот до образование и/или која било друга слична поддршка што моментално ја добиваат од нивната матична земја за времетраењето на мобилноста.

- ❖ Да го обезбеди квалитетот на активностите за мобилност и на проектите за соработка низ фазите на аплицирање и имплементација.

ВОИ мора да обезбеди висококвалитетна поддршка на наставниот кадар при подготовката на апликациите за проекти за мобилност и проекти за соработка, да ги следат стандардите за квалитет дефинирани во ЕПВО за активности за мобилност и соработка и нивните учесници од ВОИ, и да обезбеди поддршка за време и по фазата на имплементација на проектите за мобилност и проектите за соработка во однос на вклученоста на раководството, ресурсите и препознавање на наставниот кадар. Во случај на мобилност за стажирање, ВОИ треба да го обезбеди квалитетот на стажирање и организацијата примател (работното место) на соодветен начин пред и за време на периодот на мобилност. Доколку е потребно, ова може да вклучува претходна посета на наставниот кадар на работното место/работодавачот на идниот приправник, финансирана од грантот за поддршка на организацијата или посета за мониторинг и поддршка за време на периодот на мобилност.

ВОИ мора редовно да ги оценува повратните информации добиени преку извештаите и од приемните и од излезните учесници и да преземе соодветни мерки кога повратните информации укажуваат на проблеми. Таа треба да обезбеди форум за дискусија за квалитетот во рамките на институцијата и да се осигура дека постои јасен механизам за известување за проблемите, до административниот кадар на ВОИ, со почитување на доверливоста.

- ❖ Да ги имплементира приоритетите од програмата
 - Преку преземање на неопходните чекори за спроведување на управувањето со дигиталната мобилност во согласност со техничките стандарди на иницијативата за Европска студентска картичка.
 - Со промовирање на еколошки практики во сите активности поврзани со Програмата.
 - Со поттикнување на учеството на поединци со помалку можности во Програмата.
 - Со промовирање на граѓански ангажман и охрабрување на студентите и вработените да се вклучат како активни граѓани пред, за време и по нивното учество во мобилност или проект

Иницијатива за Европска студентска картичка

Обезбедете дека релевантниот наставниот кадар во ВОИ е информиран за патоказот за дигитализација, како што е опишано на веб-страницата на иницијативата¹ и преземајте

¹ Повеќе информации редовно ќе се објавуваат на: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-student-card-initiative_en

активни мерки за навремено спроведување на минималните барања за управување со дигиталната мобилност. Активно промовирајте можности за дигитално учење и обука на административниот и другиот наставен кадар и релевантните чинители во рамките на ВОИ за да се изгради капацитет за спроведување на управување со дигитална мобилност. Промовирајте ја употребата на мобилната апликација Еразмус+ за студенти кои доаѓаат и кои заминуваат и колку што е можно, погрижете се корисни информации за ВОИ и заедницата домаќин да бидат достапни преку мобилната апликација Еразмус+ за студенти кои доаѓаат.

Промовирајте ја употребата на мобилната апликација Еразмус+ за студенти кои доаѓаат и кои заминуваат и колку што е можно, погрижете се корисни информации за ВОИ и заедницата домаќин да бидат достапни преку мобилната апликација Еразмус+ за студенти кои доаѓаат.

Еколошки практики

Институцијата што испраќа и прима мора да вложи напори да промовира еколошки одржливо и одговорно однесување меѓу нејзините учесници. Тие треба да ги искористат можностите што ги дава програмата за поддршка на одржливите средства за патување и намалување на негативното влијание на мобилноста врз животната средина. ВОИ се охрабруваат да развијат сопствени институционални стратегии за одржливост и да ги поврзат со концептите на мобилност и интернационализација.

Граѓански ангажман

Студиите како што е Студијата за влијанието на Еразмус+ покажаа дека Програмата поттикнува позитивен став кон мултикултурната свест и посилно чувство за европски идентитет кај мобилните студенти. Згора на тоа, истражувањето на Еразмус мрежата на студенти од 2019 година (за активно граѓанство и студентска размена за време на европските избори) покажува дека студентите со искуство во размена се многу поангажирани во граѓанските организации од просечната европска младина. Тие имаат поголем интерес за гласање на ниво на ЕУ, но помала е веројатноста да го сторат тоа за време на размена поради тешкотиите во пристапот до нивните избирачки права.

Имајќи го предвид овој контекст, постои јасна можност да се создаде додадена вредност преку активно промовирање и организирање активности кои им овозможуваат на мобилните учесници да бидат граѓански ангажирани, да ги развиваат своите вештини надвор од формалното образование, да волонтираат и да земат активно учество во нивното локално општество. Ова не само што ја поттикнува интеграцијата на мобилните учесници во општеството домаќин, туку е важно и за локалните студенти/вработени и членовите на заедницата, бидејќи обезбедува интернационализација дома, помага да се надминат предрасудите и води кон прифаќање на културната разновидност.

Вклучувањето на студентите и наставниот кадар преку волонтирање и активно граѓанство, исто така, треба да биде суштински аспект на стратегијата за инклузија на институцијата. Еден начин да се направи ова би можеле да бидат шемите за

студенти/вработени амбасадори, каде учесниците кои доаѓаат/напуштаат кои учествувале во мобилност ги споделуваат своите искуства со потенцијалните апликанти или целните групи со помалку можности. Тие треба да ја промовираат мобилноста и да објаснат како може да се надминат предвидените пречки за мобилност во рамките на Програмата.

ВОИ треба да организираат или промовираат активности/проекти кои ги подобруваат вештините и компетенциите за активно граѓанство на студентите и наставниот кадар, на пример Проектот SocialErasmus на студентската мрежа Еразмус. Овој проект има за цел подобро да ги интегрира студентите од меѓународна размена во локалното општество преку организирање волонтерски можности за да се обезбеди размена на вредности помеѓу меѓународните студенти и локалната заедница. Друг пример е проектот WE AfriHug финансиран од ESAA, кој има за цел да промовира европско и меѓународно разбирање преку Еразмус+ програмата.

Институцијата дополнително се обврзува да:

2. При учество во активности за мобилност

Мобилноста за учење им помага на поединците да ги зголемат своите професионални, социјални и интеркултурни вештини и можности за вработување. Ова е камен-темелникот на интернационализацијата и модернизацијата на образованието и главната алатка за понатамошен развој на европската образовна област. За да се постигнат успешни, економични и одржливи резултати со доволно висок квалитет, неопходно е да се организираат јасно дефинирани активности - пред, за време и по мобилноста - во рамките на културата на институционална мобилност, која ја вклучува целата академска заедница.

2.1 Пред мобилност

- ❖ Да се осигура дека процедурите за избор во активности за мобилност се правични, транспарентни, кохерентни и документирани.

Институцијата мора да го обезбеди квалитетот на процедурите за селекција според горенаведениот принцип. При дефинирањето на овие процедури, мора да се обезбеди рамноправен пристап за сите потенцијални учесници, особено оние со помалку можности и мора да постојат јасни процедури за приговори за мобилните учесници и потенцијалните апликанти. Во случај на меѓународна кредитна мобилност, институцијата треба да организира патувања или однапред да обезбеди предфинансирање на студентскиот грант за да овозможи поинклузивна мобилност.

- ❖ Да се објавува и редовно ажурира каталогот на предмети на веб-страницата на институцијата, однапред, пред започнувањето на периодите на мобилност, за да биде транспарентен за сите заинтересирани страни и да им овозможи на мобилните студенти да направат добро информиран избор за курсевите што ќе ги следат.

Секоја ВОИ мора да изработи Каталог на предмети, достапен на нејзината веб-страница, кој се ажурира најмалку еднаш годишно, и кој содржи три главни дела: информации за ВОИ, информации за програмите (општ опис и опис на одделните предмети) и општи информации за студентите. Целосната листа за проверка на ставките што треба да се вклучат во Каталогот на предмети е достапна во [Водичот за корисници на ЕКТС](#).

ВОИ треба јасно да назначи на кој јазик се одржува предметната настава и да специфицира до кој степен таа е отворена за мобилни студенти (назначувајќи ги сите предуслови, како што е минималното лингвистичко ниво). Институциите треба јасно да ги наведат предметите кои не се изучуваат на јазикот на земјата домаќин и оние кои не се отворени за мобилни студенти. Треба да се наведат и сите релевантни информации за програмските барања за стажирање, заедно со бројот на кредити.

Иако сите горенаведени информации треба да бидат вклучени во Каталогот на предмети, секоја ВОИ може да одлучи за неговиот прецизен формат, земајќи ги предвид специфичните технички аспекти (ИТ, уредувачки, јазични, итн.). Без оглед на усвоениот стил, онлајн каталогот на предмети треба да биде лесен за користење. Добра практика е да се има архивски оддел кој содржи претходни изданија, со што ќе се олесни следењето на какви било промени во студиските програми/прописите за испити.

Идеално, каталогот на предмети за претстојната академска година треба да биде достапен до рана пролет на претходната академска година, со цел да им се овозможи на потенцијалните учесници да ги подготват своите договори за учење пред нивната мобилност.

- ❖ Да се објавуваат и редовно ажурираат информации за користениот систем на оценување и табелите за распределба на оценките за сите студиски програми. Да се обезбеди учениците да добијат јасни и транспарентни информации за процедурите за признавање и конверзија на оценките.

Кога оценките се конвертираат, важно е да се обезбеди транспарентност во однос на различните национални практики, така што оценките доделени во сите земји, предметни области или институции може соодветно да се разберат и правилно да се споредат. Понатаму, студентите треба да бидат свесни за постоењето на различни системи и практики на оценување и треба да добијат објаснувања во однос на процедурите за признавање.

Локалниот систем на оценување треба да биде јасно објаснет и да вклучува информации за статистичката распределба на оценките на различните факултети или дипломски програми. Особено е важно да се користат однапред воспоставени табели за конверзија во рамките на интегрираните двојни / повеќекратни / заеднички дипломски предмети.

ВОИ треба да ги користат алатките за управување со дигитална мобилност развиени во контекст на Европската иницијатива за студентски картички. Ова може да вклучува користење на платформата [EGRACONS](#) поврзана со мрежата Еразмус без хартија, што

дополнително ги олеснува целосно дигитализираните и автоматските процедури за препознавање.

За повеќе информации околу табелите за конверзија и дистрибуција на оценки, ВОИ треба да го консултираат [Упатството за корисници на ЕКТС](#).

- ❖ Да се спроведува мобилност заради студирање и настава само во рамките на претходни договори меѓу институциите. Овие договори ги утврдуваат соодветните улоги и одговорности на различните страни, како и нивната посветеност на заедничките критериуми за квалитет при изборот, подготовката, приемот, поддршката и интеграцијата на мобилните учесници.

Основата за спроведување на успешни Еразмус + активности за мобилност (потребни за студентска мобилност за студии и мобилност на кадар за настава) се [Меѓуинституционални договори](#) меѓу ВОИ кои се носители на Еразмус Повелбата за високо образование.

Овие меѓуинституционални договори треба да се засноваат на сеопфатно разбирање на партнерските ВОИ, компатибилноста на академските профили (ниво/стандарди кои се сметаат за адекватни за активности за мобилност) и однос на доверба помеѓу ВОИ при донесувањето академски одлуки. Секоја ВОИ треба да одлучи кој е одговорен за иницирање, потпишување и спроведување на овие договори, а листата на одговорни луѓе треба да биде достапна на нивната веб-страница за контакт и консултација. Договорите, откако ќе бидат потпишани, мора активно да се почитуваат. Затоа, тие треба да бидат реални и потпишани само откако ќе се одржат консултации на соодветните нивоа во рамките на ВОИ. Важно е:

а) да се избегнува потпишување договори кои нема да бидат активни;

б) да се осигура дека е постигната рамнотежа помеѓу академските интереси и другите фактори кои влијаат на институционалните одлуки (на пр. рамнотежа на географската и предметната област)

Договорот треба да ги идентификува заедничките барања за квалитет специфични за планираните размени (на пр. број на мобилности по академска година, препорачани нивоа на познавање на јазици, информации за системите за оценување, виза, осигурување и домување, како и дополнителни барања, доколку е применливо, како што се критериумите за избор за номинација на студенти и наставниот кадар или мерки за подготовка, примање и интегрирање на учесниците во Еразмус+) како и основни временски рокови (на пр. календар за номинација на мобилни студенти од страна на ВОИ што испраќа, прифаќање на кандидати и издавање на Уверение по периодот на студирање во странство од страна на ВОИ што прифаќа, што вообичаено не треба да биде повеќе од **пет недели** по датумот на завршување на периодот на мобилност). ВОИ, исто така, треба да прецизираат дали имаат инфраструктура да ги пречекаат студентите и наставниот кадар со попреченост, давајќи податоци за контакт и индикации за тоа кои услуги се достапни. Информациите во Меѓуинституционалните договори мора редовно да се ажурираат.

Барањата за квалитет може да се разликуваат од една предметна област до друга; идеално во овој случај тие треба да бидат наведени во истиот меѓуинституционален договор кој ги опфаќа сите засегнати дисциплини. Секој договор треба да ги наведе податоците за контакт на одговорните за Еразмус+ во институцијата, во случај на поплака од страна на учесникот. ВОИ треба редовно да го следи бројот на постоечките договори и, според своите потреби, да донесува стратешки одлуки со цел да ја ажурира и оптимизира својата понуда за мобилност.

ВОИ во трети земји кои не се поврзани² не се обврзани да аплицираат за Еразмус Повелбата за високо образование. Сепак, тие мора да потпишат **проширен меѓуинституционален договор** со ВОИ лоцирана во земја-членка на ЕУ или трета земја поврзана со Програмата.³ Со потпишувањето на овој договор, високообразовните институции на земјите-партнери се обврзуваат да ги почитуваат принципите содржани во Еразмус Повелбата за високото образование.

Додека претходните меѓуинституционални договори се задолжителни за размени во рамките на Еразмус+ помеѓу ВОИ (за студирање и настава), тие не се предуслов за мобилност помеѓу ВОИ и други засегнати страни како што се претпријатијата (вклучувајќи ги и ВОИ кои дејствуваат како организација примач на студенти и приправнички кадар) . Во овој случај, сите одредби за обезбедување висококвалитетна мобилност мора да бидат уредени во договорот за учење за стажирање или договорите за мобилност за обука на наставниот кадар.

- ❖ Да се осигура се дека мобилните учесници кои заминуваат се добро подготвени за нивните активности во странство, вклучително и комбинираната мобилност, со преземање активности за постигнување на потребното ниво на лингвистичко владеење и развивање на нивните меѓукултурни компетенции

Испраќачките ВОИ треба да обезбедат дека нивниот мобилен наставен кадар и студенти се доволно подготвени за нивните периоди на мобилност, вклучително и кога станува збор за новиот комбиниран формат на мобилност. Ова вклучува подготовка за разликите помеѓу ВОИ/претпријатијата што испраќаат и примаат и практиките помеѓу земјите испраќачи и приматели, како и за културните и јазичните предизвици кои ќе се сретнат за време на мобилноста. Во случај на размена со трети земји кои не се поврзани, треба да се стави акцент на развојот на вештините за глобално граѓанство.

Ваквата подготовка може да има различни форми, како на пр:

- предавања за интеркултурна комуникација,
- состаноци/групи за дискусија со поранешен мобилен наставен кадар /студенти,

² Овие се познати како „земји партнери“ во рамките на програмата Еразмус+

³ Овие се познати како „програмски земји“ во рамките на програмата Еразмус+. Повеќе информации за земјите-партнери и земјите од програмата може да најдете на следниот линк: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/who-can-take-part_en

- онлајн архива со повратни информации од поранешни учесници во мобилноста, социјално вмрежување,
- поттикнување на учеството на поранешни студенти во нудење поддршка преку различни активности,
- промовирање и поддршка на студентски организации кои организираат проекти и активности во оваа насока, на пр. [Студентската мрежа на Еразмус](#), [Здружението Еразмус Мундус](#), [garagErasmus](#), [Oceans](#), [ESAA](#), студентските синдикати, [ESU](#), [AIESEC](#), [AEGEE](#), итн.
- охрабрување на студентите да ги идентификуваат своите вештини пред мобилноста и да го следат нивниот развој за време и по периодот на мобилност, со цел подобро да ја разберат додадената вредност на мобилноста за подобрување на интеркултурните вештини (на пр. проектот [Еразмус вештини](#)).

Јазичната подготовка е клучен елемент за да се обезбеди успех во резултатите од мобилноста (задоволство на наставниот кадар /студентот, справување со секојдневните предизвици и притисоци за време на периодот на студирање/обука и подобрени стапки на успех на испитите). Двете партнерски ВОИ/организации треба да се договорат за нивото на познавање на јазикот што се бара за време на наставата или на работното место и (ако е различно) на локалниот јазик што учесникот треба да го има на почетокот на мобилноста (нивото на познавање треба да биде дефинирано во каталогот на предмети и/или; во меѓуинституционален договор; или во договорот за учење или грант во случај на стажирање и во договорот за мобилност во случај на поканет кадар од претпријатие или обука на наставниот кадар во организација што не е ВОИ).

Наставниот кадар треба барем да го има минималното потребно ниво на познавање во фазата на селекција. Критериумите за избор на студенти, сепак, треба да ги земат предвид и релевантните јазични вештини во фазата на селекција и капацитетот на студентите да ги подобрат своите јазични вештини (преку онлајн алатките како што се јазичната проценка и поддршката што ги нуди Европската комисија или кој било друг вид на поддршка) за да се постигне потребното минимално ниво на почетокот на мобилноста во странство (нивото што треба да биде наведено и договорено во договорот за учење). Кога е потребно, ВОИ што испраќа треба да се погрижи да се реализира секоја потребна јазична настава пред поаѓање.

Идеално, оваа настава треба да се обезбеди во семестарот директно пред да се одржи мобилноста, во рамките на општата политика за настава по странски јазици на ВОИ што испраќа. Одговорноста на ВОИ што испраќа е да обезбеди дека излезните мобилни учесници го постигнале потребното ниво на познавање пред поаѓањето, што треба да биде мерливо со Заедничката европска референтна рамка за јазици.⁴ Онаму каде што е применливо, ВОИ што испраќа треба да организира јазични курсеви на различни нивоа и за одредени области на студии. Дополнително, Програмата Еразмус+ обезбедува

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

јазична проценка и поддршка понудена од Европската комисија, за учесниците подобро да се подготват и да извлечат максимум од нивниот период во странство.

Кога се користи јазичната проценка и поддршката што ја нуди Европската комисија, се охрабрува да им се дозволи на корисниците да учат кој било друг јазик покрај главниот наставен јазик во странство.

- ❖ Да се осигура дека мобилноста на студентите и наставниот кадар се заснова на договор за учење за студенти и договор за мобилност за наставниот кадар, однапред валидиран помеѓу институциите или претпријатијата што испраќаат и примаат и мобилните учесници.

1. Студентска мобилност

Камен-темелник за успешна студентска мобилност (за студии, стажирање и/или комбинација од двете) и непречен и транспарентен трансфер на кредити е Договорот за учење. Тој мора да биде потпишан од трите инволвирани страни: студентот, ВОИ што испраќа и ВОИ/претпријатието/организацијата што прима пред да се оствари мобилноста.

а) Студентска мобилност за студии

ВОИ што испраќа треба да назначи член на наставниот кадар кој ќе ги советува студентите при изборот на конкретни модули или други активности за учење/обука во партнерските ВОИ. Идеално, истото лице треба да има овластување да го потпише Договорот за учење и, по враќањето на студентите, да ги признае кредитите заработени за време на мобилноста. Во секој случај, ВОИ треба да се погрижи лицето одговорно за признавање да ја почитува одлуката донесена од колегите кои го потпишале Договорот за учење. ВОИ треба да гарантира и транспарентност и доверливост на постапката за мобилните студенти.

Сите страни треба да направат се за да ги минимизираат промените на оригиналните компоненти за учење наведени во договорите за учење. За таа цел, ВОИ што прима треба да обезбеди транспарентни информации за понудените избори и да биде многу јасна за роковите за регистрација на избраните курсеви (и за какви било ограничувања за бројот на места, итн. што би можеле да бидат применливи). Треба да се избегнуваат колку што е можно повеќе промени во каталогот на предмети на ВОИ што прима, кога студентите веќе ги започнале своите студии.

ВОИ што испраќа треба да биде добро информирана за барањата на ВОИ што прима и треба да обезбеди доволно насоки за студентите за да можат да направат избор прифатлив за двете партнерски ВОИ. Дополнително, алтернативните избори треба да се истражат пред почетокот на периодот на мобилност. Студентите треба да бидат информирани дека мора да ги почитуваат роковите и да разберат дека промени во договорот за учење се можни само во исклучителни случаи. Добра практика е да им се понуди на дојдовните студенти, период од 2 недели по започнувањето на редовната настава во ВОИ што прима, за да направат соодветни измени на нивните договори за

учење. Сите промени треба да бидат договорени и потврдени (на пр. преку електронска пошта, скенирани или дигитални потписи, итн.) од трите страни.

Договорите за учење се обврзувачки за сите три страни и бараат по успешното завршување на периодот на мобилност, **ВОИ што испраќа да ги признае кредитите заработени од студентот** и да ги документира овие кредити во евиденцијата на студентот, за да може да се идентификуваат на транспарентен начин. Сите кредити што студентот ги заработува за време на периодот на мобилност и кои првично биле договорени во договорот за учење (или договорена ревидирана верзија на него) мора да бидат признаени од страна на ВОИ што испраќа и да се додадат во досието на студентот без да се бара од студентот да полага дополнителни предмети или испити.

Деталите за контакт на одговорните за потпишување и признавање на договори за учење треба да бидат прикажани на веб-страницата на ВОИ.

Во случај на интегрирани двојни / повеќекратни / заеднички дипломи, пополнувањето на договор за учење за мобилност во рамките на партнерството не е предуслов, бидејќи оваа мобилност следи однапред воспоставени и договорени патеки за студирање кои се задолжителен дел од дипломата.

б) Мобилност на студенти за стажирање

Договорите за учење за стажирање во странство следат слични процедури. Сепак, потребна е поголема грижа при изготвувањето на договорот за учење за стажирање, бидејќи треба да се наведат задачите што треба да се извршуваат на одредено работно место и да се договорот соодветните резултати од учењето, кои се релевантни за конечната диплома. Дополнително, треба да се скицира и специфицира план за следење на активностите за стажирање, а потоа да се спроведе од страна на ВОИ што испраќа и партнерот за мобилност.

ВОИ имаат развиено различни начини за спроведување и евалуација на стажирањето. Затоа, методологијата усвоена за евалуација на достигнувањата на студентите за време на активностите на стажирање (вклучувајќи го времето и местото на евалуација) треба јасно да се опише во договорите за учење и да биде потпишана од трите страни (студент, ВОИ што испраќа и давател на стажирање).

Ажурираните обрасци за двата вида договори за учење ќе бидат објавени на веб-страницата на Еразмус+: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>

2. Мобилност на наставниот кадар

Задолжителниот договорот за мобилност помеѓу ВОИ/организациите што испраќаат и примаат заради настава или обука треба да ги предвиди активностите што треба да ги преземе членот на наставниот кадар. Овој договор треба да се постигне по дискусија помеѓу двете ВОИ/организации, земајќи ги предвид институционалните барања/стратегии, академските мотиви, предвидените резултати и компетенциите на членот на наставниот кадар.

Бидејќи една од главните пречки за мобилноста на наставниот кадар се нивните работни обврски, ВОИ може да ја олесни мобилноста на наставниот кадар преку воспоставување систем за замена на наставниот кадар додека е на мобилност. Во случај на наставна мобилност, тоа би можело да се направи со партнерската ВОИ примател преку организирање меѓусебна размена со наставник од тој ВОИ. Друга добра практика е да се организира двонасочна размена помеѓу ВОИ и работниот свет (бизнис, претпријатија/компани итн.) и да се комбинира мобилноста на студентите и вработените.

Додека ВОИ испраќа студенти/неодамнешни дипломирани студенти на стажирање на работни места во странство, исто така може да покани наставниот кадар од тие претпријатија/работодавачи да предаваат на ВОИ, да ја доближи реалноста на работниот живот до студенти (кои не учествуваат во активности на мобилност) и да иницира проекти од заеднички интерес.

Се препорачува мобилноста за обука на наставниот кадар да биде дел од политиката за човечки ресурси/професионален развој на ВОИ.

Добрите практики може да се идентификуваат и во соработката за иновации и размена на проекти за добри практики, како што е проектот REALISE (Реализација на потенцијалот на меѓународната мобилност на кадарот во високото образование)⁵.

- ❖ Да се обезбеди активна поддршка на дојдовните мобилни учесници во текот на процесот на наоѓање сместување.

ВОИ/претпријатието/организацијата што прима треба јасно да им објасни на мобилните учесници кои опции за сместување им се отворени и кои се условите за изнајмување сместување (т.е. трошоци, детали за регистрација и договор за сместување, одговорности), за да се минимизираат какви било проблеми при нивното пристигнување. Ова треба да се направи однапред, пред периодот на мобилност и имплицира дека ВОИ/претпријатието/организацијата треба да води сметка за состојбата со домувањето за мобилните студенти, за да бидат свесни за сите потенцијални пречки во наоѓањето сместување и како истите да се надминат. Тие треба да предложат решенија за потенцијалните прашања со кои се соочуваат учесниците преку соработка со давателите на сместување, студентските организации или други засегнати страни кои нудат сместување или работат на обезбедување на квалитетот и достапноста на студентското домување.

Информациите за домувањето треба да бидат достапни на веб-страницата на ВОИ што прима, заедно со деталите за контакт на службеникот за сместување во ВОИ. Оваа информација може да вклучува детали за студентско домување во општеството примател или во просториите на кампусот (доколку е достапно), често поставувани прашања, повратни информации од искуствата на претходните студенти и детали за секој потенцијален обид за измама или дискриминација што може да се сретнат.

⁵ <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/2016-1-FR01-KA203-024267>

Студентските организации исто така можат да бидат важен извор на информации. Доколку е соодветно, нивните податоци за контакт треба да бидат достапни на веб-страницата на ВОИ што прима.

Доколку учениците доживеат измама или дискриминација, ВОИ/претпријатието/организацијата треба да понуди насоки и поддршка за да се надмине проблемот.

ВОИ што испраќа, исто така, треба да им помогне на мобилните учесници во нивното барање сместување преку, секогаш кога е потребно, контактирање на нивните колеги во ВОИ/претпријатието/организацијата што прима или преку поврзување на потенцијалните студенти со поранешните учесници во активности за мобилност, кои се подготвени да помогнат во наоѓањето сместување. ВОИ која испраќа, треба особено да стапи во контакт со мобилните стажанти, кои се несразмерно погодени од станбените прашања според студијата HousErasmus+.

Во меѓународната кредитна мобилност, добра практика е да се користи студентскиот грант за плаќање на депозитот на студентските домови.

- ❖ Да се обезбеди помош, кога е тоа потребно, при добивањето визи, за влезните и излезните мобилни учесници.

ВОИ што испраќа треба да му помогне на нејзиниот излезен мобилен кадар /студенти, а ВОИ што прима треба да му помогне мобилниот кадар /студенти што доаѓаат, на кои им е потребна виза, преку навремено издавање на документацијата што ја бара кадарот /студентите (т.е. писма со кои се потврдува статусот на кадарот /студентите на ВОИ) при апликацијата за виза. Веб страницата на ВОИ која прима, треба да им обезбеди на мобилните учесници информации за барањата потребни за издавање на виза и времето потребно за апликација. Дополнително, веб-страницата треба да обезбеди податоци за контакт на некој од ВОИ примател кој може да помогне во решавањето на проблемите поврзани со визите, со опис на понудените услуги, и поддршката што може да се обезбеди.

Во случаи кога е тешко да се добијат визи (на пр. кога дипломатските претставништва не се лоцирани во земјите на престој; во ситуации кога апликациите преку пошта не се прифаќаат; итн.), ВОИ треба да се обидат да помогнат во контактирањето со дипломатските претставништва за да помогнат во олеснувањето на постапката. Меѓутоа, мора да биде јасно дека апликацијата за виза е одговорност на мобилниот учесник.

Горенаведените информации важат и во случај издавање на дозволи за престој.

Во случај на меѓународна кредитна мобилност, ВОИ треба да користи наменски проектни фондови и/или организациска поддршка, на најинклузивен начин, за делумно или целосно покривање на трошоците поврзани со добивањето визи.

- ❖ Да се обезбеди помош при добивањето осигурување, кога е потребно, за влезните и излезните мобилни учесници.

Општо земено, осигурувањето е одговорност на мобилниот учесник, иако ВОИ/претпријатието/организацијата што прима треба да ги информира мобилните учесници за случаите во кои осигурувањето не е автоматски обезбедено. Во оние случаи кога се потребни специфични видови осигурување во рамките на активностите за мобилност (на пр. медицинско осигурување во оние земји кои не се опфатени со реципрочни национални договори за медицинско осигурување, или осигурување од незгода/осигурување на трето лице, каде таквото осигурување е потребно за планираните активности за мобилност), ВОИ/претпријатија/организации што испраќаат и примаат треба да ја обезбедат потребната помош за да бидат сигурни дека мобилните учесници го имаат потребното осигурување. Договореното решение треба да се спомене во меѓуинституционалниот договор (студентска мобилност за студии / мобилност на кадар за настава) или во договорот за учење (студентска мобилност за стажирање) или договорот за мобилност на кадар за обука.

Во случај на меѓународна кредитна мобилност, ВОИ треба да користи наменски проектни фондови и/или организациска поддршка, на најинклузивен начин, за делумно или целосно покривање на трошоците поврзани со добивање осигурување.

- ❖ Да се осигура дека студентите се свесни за нивните права и обврски како што е дефинирано во Еразмус студентската повелба.

2.2 За време на мобилност

- ❖ Да се обезбеди еднаков академски третман и квалитет на услугите за студентите кои доаѓаат.

ВОИ што прима треба да обезбеди дека на дојдовните мобилни учесници им се нуди ист академски третман (т.е. права и одговорности во однос на наставата и туторството, испитите, оценувањето, процедурите за приговори итн.) и пристап до објектите како редовните домашни студенти. Деталите за овие права и одговорности мора да бидат објавени на веб-страницата на јазикот на кој се изведува наставата, земајќи ја предвид Еразмус студентската повелба и да им бидат објаснети за време на воведната недела на мобилните студенти (која треба да се организира за сите нови дојдовни мобилни учесници на почетокот на секој семестар / година). Дополнително, академските и административните контакт лица треба да бидат достапни во текот на целиот период на мобилност за да дадат какви било дополнителни објаснувања кои би можеле да бидат неопходни и да помогнат во решавањето на сите проблеми што може да се појават.

Во случај на дојдовна мобилност од трети земји кои не се поврзани, високообразовните институции треба да им дадат грант на студентите што е можно поскоро по нивното пристигнување.

Важно е да се обезбеди квалитетот на активностите и услугите за студентите, не само преку механизми за обезбедување квалитет на ниво на мобилност за студии, туку и кога станува збор за мобилност за стажирање и периоди на мобилност на наставниот кадар, особено на работни места надвор од високото образование, преку обезбедување на

добро искуство за учење и корисни резултати од периодот во странство. ВОИ/претпријатието/организацијата што прима треба да дефинира јасни цели и резултати од учењето за стажантот и да понуди поддршка за нивно постигнување за време на периодот на стажирање или обука на наставниот кадар, како и поддршка при нивното населувањето во општеството домаќин. ВОИ што испраќа треба да обезбеди поставување на јасни цели за учење и следење на напредокот на студентот или членот на наставниот кадар, поддржувајќи ги доколку се појават какви било проблеми во текот на нивниот период на мобилност.

- ❖ Да се промовираат мерки кои обезбедуваат безбедност на излезните и влезните мобилни учесници.

ВОИ мора да ги информираат студентите и вработените кои доаѓаат и кои заминуваат за сите потенцијални ризици или закани по нивната безбедност што би можеле да се сретнат за време на нивната мобилност и да понудат насоки како истите да се спречат, како и што да се прави во итни случаи. Тие мора да понудат информации за можностите за здравствено осигурување, како и осигурување при несреќа и кражба и силно да ги охрабруваат студентите да се пријават за нив. Идеално, ВОИ треба да развијат институционална стратегија за безбедност и превенција при размена (на пр. Видете ги [Упатствата за универзитетите од Coimbra Group за безбедносни протоколи за мобилност](#)).

- Да ги интегрираат дојдовните мобилни учесници во пошироката студентска заедница и во секојдневниот живот на институцијата. Да ги охрабрат да дејствуваат како амбасадори на програмата и да го споделат своето искуство во мобилноста.

ВОИ/претпријатието/организацијата што прима треба да вложи максимални напори за да обезбеди сите дојдовни мобилни учесници да се чувствуваат како дел од студентската и академската заедница/ ВОИ/претпријатието/организацијата, преку нивно целосно интегрирање во академските/работните и општествените активности и преку нивно интегрирање, на пример, при избор на опциите за сместување (т.е. не ставајќи ги сите мобилни студенти/кадар во исти простории на живеење). Дополнително, ВОИ што прима треба да создаде услови за мобилните студенти да се приклучат на општествени организации (студентски здруженија, спортски клубови, музички или театарски групи, дебатни друштва итн.). Исто така, треба да ги поттикне мобилните студенти да иницираат и организираат свои социјални настани, што би довело до широка интеракција со локалните студенти. Деталите за работните позиции со скратено работно време на кампусот, исто така, може да им бидат достапни на мобилните студенти.

Силно се охрабрува ВОИ да воспостави проекти кои ги поддржуваат учесниците во Еразмус+ да станат амбасадори на мобилноста, преку споделување на нивните искуства понатаму со студентите заинтересирани за размена или со идните студенти кои сè уште се вклучени во училишното образование. Овие проекти може да се фокусираат на вредностите на мобилноста, социјалниот ангажман и активното граѓанство

промовирани преку Еразмус+. Алтернативно, ВОИ може да поддржи веќе постоечки проекти од таков вид, на пример, проектот [SocialErasmus](#) на студентската мрежа Еразмус.

- ❖ Да се обезбедат соодветни аранжмани за менторство и поддршка за мобилните учесници, вклучително и за оние кои бараат комбинирана мобилност.

а) Студентска мобилност за студии

Менторството и аранжманите за поддршка треба да бидат наведени во каталогот на предмети на приемната ВОИ во делот за општи информации за студентите, со лица за контакт/адреси во соодветните области. Информациите на веб-страницата треба да вклучуваат и детали за културата и секојдневниот живот на земјата на прием.

Воведната / ориентациската недела е важен дел од аранжманите за поддршка и добар начин да им се обезбеди на дојдовните студенти потребни информации за практичните / административните аранжмани, истовремено овозможувајќи им да се сретнат со локални и други мобилни студенти. Оваа воведна / ориентациска недела е витална можност да се одговори на проблемите меѓу студентите кои доаѓаат и да се намали секој психолошки притисок што тие би можеле да го почувствуваат за време на нивните први средби во приемната ВОИ.

ВОИ треба да вложат максимални напори да ги интегрираат мобилните студенти, на пример, преку „систем на пријатели“, каде што локалните студенти им помагаат на дојдовните мобилни студенти пред и за време на периодот на мобилност. Локалните студенти би можеле, на пример, да им помогнат на новите студенти со тоа што ќе ги пречекаат на аеродромот, ќе им помогнат да најдат сместување и ќе им ги објаснат секојдневните културни предизвици со кои би можеле да се сретнат во земјата на прием. Со цел да се институционализира оваа поддршка за мобилните студенти, силно се препорачува ВОИ што прима да воспостави студентска мрежа (такви примери може да бидат Студентската мрежа Еразмус, студентските синдикати, ESU, AEGEE, AIESEC, како и други релевантни мрежи кои работат во различни национални контексти) кои би можеле да го водат ваквиот систем и да споделуваат добри практики со другите делови низ Европа. Услугите што се обезбедуваат преку системот на пријатели, исто така, може да се прилагодат на мобилните членови на наставниот кадар.

Дополнително, ВОИ што прима треба да назначи академски ментори да се занимаваат со проблеми поврзани со академски прашања (распоред на предмети, присуство на студенти, предмети, односи со академскиот кадар, учество на студенти и следење на онлајн активности во случај на комбинирана мобилност итн.).

Веб-страницата на ВОИ треба да даде детали за целиот (академски, административен, социјален, итн.) систем за поддршка кој е достапен за мобилните учесници.

б) Мобилност на студенти за стажирање

Ментор, различен од претпоставениот, треба да биде номиниран за поддршка на мобилниот студент додека е во претпријатието/организацијата. Неговата/нејзината

улога е да обезбеди поддршка, охрабрување и информации на стажантот за животот и искуството во претпријатието/организацијата (култура на претпријатието, неформален кодекс на однесување итн.). Деталите за контакт и за претпоставениот и за менторот треба да бидат наведени во договорот за учење.

в) Сите видови на мобилност

Мобилните учесници треба да бидат запознаени со кого можат да контактираат во случај на проблеми. ВОИ/претпријатијата/организациите треба да назначат членови на наставниот кадар да се занимаваат со социјалните и психолошките прашања што може да ги имаат мобилните студенти/кадар. Тие исто така треба да дадат детали за професионални центри кои се занимаваат со здравствени/психолошки прашања.

- ❖ Да се обезбеди соодветна јазична поддршка за дојдовните мобилни учесници.

Приемната ВОИ треба да биде свесна за потребите на мобилните студенти и да обезбеди соодветна јазична поддршка во овој поглед. Оваа поддршка треба да биде прилагодена на разликите помеѓу мобилните учесници и може да се понуди онлајн, како интензивни курсеви за време на ориентационата недела (на ниво доволно за “преживување”) или како семестрални/годишни курсеви (во групи, како индивидуално тусторство или како курсеви специфични за предметот).

Посебно внимание треба да се посвети на изучувањето на локалниот јазик, без разлика дали е или не е идентичен со наставниот јазик, со цел да се обезбеди подобра општествена интеграција.

Добра практика е да се доделуваат кредити на овие часови по јазици и да се оценуваат исходите согласно Заедничката европска референтна рамка за јазици. Сепак, ова не влијае на одговорноста на ВОИ што испраќа да се осигура дека нивните мобилни учесници во заминување се соодветно јазично подготвени во согласност со спецификациите наведени во меѓуинституционалниот договор. Дополнително, Европската комисија ќе обезбеди јазична проценка и поддршка во рамките на новата програма. Мобилните учесници треба да се охрабрат да ја користат оваа алатка за да научат други јазици што се релевантни за нив, доколку сакаат да го сторат тоа.

2.3 По мобилноста

- ❖ Да им се обезбедат на дојдовните мобилни студенти и институции кои ги испраќаат уверенија кои содржат целосна, точна и навремена евиденција за нивните достигнувања на крајот од периодот на нивната мобилност.

а) Студентска мобилност за студии

Приемната ВОИ мора да му достави на ВОИ што испраќа уверение во рок пропишан во меѓуинституционалниот договор (и вообичаено не подолг од пет недели по завршувањето на евалуацијата на мобилниот студент во приемната ВОИ). Откако ВОИ што испраќа ќе го прими уверението, мора да ги спроведе процедурите за признавање

и да го информира мобилниот студент за неговите резултати. Формата на уверението е дел од договорот за учење.

Со оглед на разновидноста на практиката во пренесувањето информации за високото образование во Европа, форматот на уверението може да се приспособи според барањата на ВОИ, под услов сите информации што треба да се најдат во стандардниот формулар да бидат содржани во која било адаптирана верзија.

Информациите во уверението треба да обезбедат транспарентно признавање на периодот на студирање во странство, обезбедувајќи го насловот на курсевите / модулите / предметите, со соодветните предметни шифри (како што е наведено во каталогот на предмети), времетраењето на предметите, локалните оценки и стекнатите ЕКТС кредити. Институционалниот систем на оценување треба да биде јасно објаснет и да се вклучат табелите за распределба на оценките по ЕКТС за одделот или студиската програма. Уверението мора да биде уредно потпишано, заверено и датирано за да може да се смета за правно валиден документ. ВОИ треба да одлучи кој треба да го подготви документот и да определи лице одговорно за негово потпишување.

Мобилните студенти треба да имаат јасни информации за тоа кој е одговорен и треба да можат да контактираат со нив во случај на непредвидени околности или одложувања.

Приемната ВОИ, според законските барања, треба да води евиденција за академските достигнувања на мобилните учесници во законски определен период, обезбедувајќи информации секогаш кога ќе бидат побарани од мобилниот учесник или официјални тела во нивно име.

б) Мобилност на студенти за стажирање

Давателот на стажирање секогаш треба да издава сертификат со кој се потврдуваат стажантските активности на мобилниот учесник (времметраење, задачи и, секогаш кога е можно, развиени компетенции).

- ❖ Да се осигура дека сите ЕКТС-кредити стекнати за задоволително постигнатите резултати од учењето за време на периодот на студирање/обука во странство, вклучително и за време на комбинирана мобилност, се целосно и автоматски препознаени како што е договорено во договорот за учење и потврдени со уверение/сертификат за стажирање. Тие ќе бидат префрлени без одлагање во евиденцијата на студентот, ќе се вбројат во дипломата на студентот без никаква дополнителна работа или оценување на студентот и ќе може да се следат во уверението и додатокот на дипломата.
- ❖ Да се обезбеди вклучување на успешно извршени активности за мобилност на студии и/или стажирање мобилни активности во финалното уверение за постигнат успех на студентите (додаток на диплома).

ВОИ треба да издаде [Додаток на дипломата](#) што ќе ја придружува секоја диплома доделена на студентот, користејќи го образецот развиен од Европската комисија, Советот на Европа и УНЕСКО. Имено, 48-те европски земји кои припаѓаат на европската

област за високо образование се согласија дека секој дипломиран во нивната земја треба да го добие Додатокот на диплома (ДС) автоматски, бесплатно и на барем еден од главните европски јазици покрај националниот јазик. Политиката на ВОИ за издавање на додатокот на дипломата треба да биде објавена на нејзината веб-страница.

Секоја мобилна активност во странство треба да биде експлицитно наведена во релевантниот дел од Додатокот на дипломата: покрај модулите / предметите исполнети при ВОИ што испраќа, Додатокот на дипломата треба да ги наведе признатите модули / предмети / обуки преземени за време на периодот на мобилност на студентот и да наведе каде овие мобилности биле спроведени.

Во случај на двојни / повеќекратни / заеднички дипломи, додатокот на диплома треба да ги наведе името и статусот на партнерските ВОИ кои ја доделуваат дипломата и да го објасни соодветниот јазик(и) на настава/испити. Дополнително, треба да се даде објаснување за системот на оценување/класификација договорена од страна на ВОИ кои доделуваат двојни / повеќекратни / заеднички дипломи.

- ❖ Да се охрабрат и поддржат мобилните учесници по враќањето да делуваат како амбасадори на Програмата, да ги промовираат придобивките од мобилноста и активно да се вклучат во градењето алумни заедници.

ВОИ што испраќа треба да вложи максимални напори за да се осигура дека мобилните учесници нема да бидат казнети, ниту во смисла на оценување или напредување во кариерата, за нивниот период на студирање / обука / настава во странство. Наместо тоа, нивното искуство треба да се цени и да се сподели како инспирација за другите, охрабрувајќи ги да станат амбасадори на програмата. На пример, ова може да се направи преку организирање состаноци или настани каде мобилните учесници би можеле да го споделат своето искуство и влијанието на мобилноста врз нивниот личен/професионален развој, како и на развојот на ВОИ. Поранешните учесници исто така може да пишуваат/снимаат препораки, како и да учествуваат на саеми, денови на Еразмус или волонтерски активности.

За таа цел, ВОИ што испраќа прво треба да обезбеди административно и академско советување за да ги процени резултатите од мобилноста и да ги советува учесниците при нивното враќање како најдобро да ги користат компетенциите стекнати во странство. Понатаму, ВОИ што испраќа треба да им помогне на учесниците да се реинтегрираат во нивните социјални, образовни или професионални средини преку, на пример, обезбедување менторски и социјални платформи, преку создавање групни активности и со вклучување на поранешните мобилните студенти во ситуации кои бараат интеркултурни компетенции (на пр. “системот на пријател“ за дојдовните учесници). Откако студентите ќе бидат свесни за она што го стекнале од нивното искуство во странство, тие се подготвени дополнително да го споделат ова искуство преку горенаведените амбасадорски активности.

ВОИ што испраќа треба да го поддржи формирањето на алумни заедници со тоа што ќе ги исконтактира нејзините студенти кои биле дел од Еразмус+ и ќе ги ангажира да го

подобрат искуството на идните генерации, ќе ги охрабри да ја промовираат Програмата и ќе организира активности преку кои што ќе можат да „вратат“ дел од придобивките од нивната размена. Силно се охрабрува локалните студентски организации кои имаат искуство со такви активности или со градење мрежа на алумни да бидат вклучени и поддржани во овој поглед.

- ❖ Да се осигура дека наставниот кадар добива признание за нивните наставни активности и обуки преземени за време на периодот на мобилност, врз основа на договор за мобилност и во согласност со институционалната стратегија.

ВОИ треба систематски да ги користи резултатите од мобилноста на наставниот кадар за структурни реформи. Затоа, меѓународната мобилност на наставниот кадар треба да стане составен дел од професионалниот развој. ВОИ треба активно да ја поддржува мобилноста на наставниот кадар преку воспоставување на стратегија која ќе ја поддржува ваквата активност, идентификувајќи ги потребите за професионален развој на членовите на наставниот кадар и потребната подготовка.

Оваа стратегија треба да вклучува различни мерки за поттикнување на мобилноста. На пример, мобилноста на наставниот кадар треба да биде дел од редовниот обем на работа. Распоредот за работа на наставниот кадар треба да се приспособи за да се задоволат барањата за мобилност и, секогаш кога е можно, треба да се најдат привремени замени во текот на периодот на мобилност, дополнителна културна/јазична подготовка треба да биде достапна за мобилниот наставниот кадар и мобилните наставни активности / обуки треба да се препознаат како компоненти при секоја евалуација/оценување на членовите на наставниот кадар.

2.4 При учество во проекти за европска и меѓународна соработка

- ❖ Да се осигура дека активностите за соработка придонесуваат за исполнување на институционалната стратегија

Целта на проектите за соработка е ВОИ да работат заедно, преку границите, со други засегнати страни со цел да се постигнат заеднички цели во областа на образованието и обуката. Во случај на европски проекти, главниот корисник е во земјите-членки на ЕУ или трети земји поврзани со Програмата, додека кога станува збор за меѓународни проекти, главниот корисник е во трети земји кои не се поврзани.

ВОИ и другите партнери треба да донесат информирани одлуки за стратешките или ад-хок партнерствата што имаат намера да ги формираат земајќи ги предвид релевантните приоритети на европската политика, приоритетите на географската и предметната област, резултатите од претходните проекти и институционалниот капацитет за учество. ВОИ треба активно да придонесуваат за резултатите од проектот, како и да обезбедат нивно широко вградување во сопствената институција.

Учеството во европски и/или меѓународни проекти треба да се гледа како централен аспект на стратегијата за интернационализација и модернизација на институцијата и треба да се заснова на анализа на специфичните потреби. Предвидените резултати од

секое учество во проекти за соработка треба да бидат одржливи и избалансирани и како такви, треба да придонесат за идниот развој на меѓународната вклученост на ВОИ.

- ❖ Да се промовираат можностите што ги нудат проектите за соработка и да се обезбеди соодветна поддршка за наставниот кадар и студентите заинтересирани да учествуваат во овие активности во текот на фазата на апликација и имплементација.

ВОИ треба да бидат отворени и да ги поддржуваат проектните идеи изнесени од нивниот наставен кадар. Откако ќе се посвети на даден проект, ВОИ се обврзува, и како координатор или како партнер, да го поддржи учеството на сите нивоа на институцијата. Треба да се обезбеди релевантна поддршка за наставниот кадар вклучен во управувањето со проектот и учеството на другите членови на наставниот кадар треба да се смета за клучна компонента при нивната евалуација.

Како дел од стратегијата за интернационализација на ВОИ, треба да се предвидат конкретни мерки за поддршка кои ќе им овозможат на наставниот кадар и на студентите соодветно време за извршување на нивната проектна работа. Дополнително, треба да се распределат доволно ресурси за поддршка на проектот, преку обезбедување на соодветна административна поддршка (на пр. со логистичко и финансиско управување).

Примерите од добрите практики сугерираат дека институциите треба да имаат транспарентни системи за развој, евалуација и унапредување на кадарот со што учеството во транснационални/меѓународни активности и европски проекти придонесува за професионално признавање на кадарот (вклучувајќи, каде што е применливо, унапредување на наставниот кадар) и академско признавање на студентите.

- ❖ Да се осигура дека активностите за соработка и нивните резултати се одржливи и дека нивното влијание е од корист за сите партнери.

Кога ВОИ учествува во проекти за европска и меѓународна соработка, тоа треба да го прави на проактивен начин, преку утврдување на целите на нејзиното учество од самиот почеток, одлучување каква улога има намера да игра и кои резултати очекува да ги постигне.

Учеството во вакви проекти треба да биде интегрирано во стратегијата за модернизација и интернационализација на ВОИ и врз основа на анализа на специфичните потреби. Тие треба да се преземат со цел не само да бидат од корист на самата институција, туку да бидат од корист и за другите институции учеснички и пошироката академска заедница (системот за високо образование и образовната политика на национално и/или европско ниво).

Предвидените резултати од секое учество во проекти за соработка треба да бидат одржливи (т.е. резултатите и понатаму да се користат од страна на партнерството по завршувањето на проектот, резултатите да се повторно употребливи или партнерството се вклучува во други идни активности) и избалансирани (т.е. резултатите да бидат од

корист за сите партнери) и да доведат до понатамошен развој на Европската област за високо образование, генерално, и конкретно до меѓународното вклучување на ВОИ.

- ❖ Да се охрабрат активностите на учење од колеги и да се искористат резултатите од проектите на начин што ќе се максимизира нивното влијание врз поединците, другите институции учеснички и пошироката академска заедница.

ВОИ треба да направи соодветни аранжмани за да се осигура дека дисеминацијата на проектот се одвива уште од самиот почеток на проектните активности (на пр., овозможување простор на веб-страницата за поединечни проекти, одржување презентации, објавување вести итн.). Дополнително, резултатите од проектот треба да се шират и да бидат од корист и за институциите учеснички и за поширокото поле. Општите политики за дисеминација и видливост усвоени од институцијата треба да вклучуваат проактивни мерки за да се обезбеди видливост на спроведувањето и резултатите на проектот. На пример, институционалната веб-страница би можела да има лесно достапна страница каде што може да се пристапи до веќе постигнатите резултати во сите проекти во кои учествувала институцијата. Страницата треба да вклучува јасно спомнување на наставниот кадар што учествувал во проектите. ВОИ треба редовно да придонесува на Платформата за резултати од Еразмус+ проектите, во текот на времетраењето на проектот, како и во фазата на финализирање.

2.5 За целите на имплементација и мониторинг

- ❖ Да се осигура се дека долгорочната институционална стратегија и нејзината релевантност во однос на целите и приоритетите на Програмата се опишани во Изјавата за Еразмус политика.

Изјавата за Еразмус политика (ИЕП) не треба да се гледа или да се развива како самостоен документ за ЕПВО. ИЕП на институцијата треба да биде развиена врз основа на од индивидуалниот профил на ВОИ и нејзината работна култура: бидејќи тоа е документ од стратешко значење за институцијата, при неговото изготвување треба да бидат вклучени репрезентативен академски и административен кадар со меѓународно искуство. ИЕП треба да се заснова на широка, долгорочна, институционална стратегија за интернационализација која ги зема предвид, од една страна, профилот на институцијата, силните страни и слабостите и, од друга, приоритетите на европската политика за високото образование.

ИЕП треба јасно да одразува добро разбирање на целите и приоритетите на програмата Еразмус+, да содржи цели за активности и проекти за мобилност и соработка, но да биде реална во однос на целите на институцијата за учество во Програмата: треба да се дискутира на сите нивоа во институцијата (менаџментот, наставниот кадар и студентите треба да имаат право да го кажат своето мислење и да дадат предлози).

- ❖ Да се осигура дека принципите на Повелбата се јасно искомунцирани и дека се применуваат од наставниот кадар на сите нивоа на институцијата.

Текстот на Повелбата мора да биде видлив и лесно достапен за консултација со студентите и вработените. Треба да се прикаже на веб-страницата на институциите на

домашниот јазик(и) и на англиски (или на друг широко говорен јазик). Принципите на Повелбата треба, онаму каде што е можно и применливо, да бидат вградени во стандардните документи на институцијата (на пр. во однос на акумулацијата на кредити, мобилноста на наставниот кадар и студентите, развојот на наставниот кадар итн.).

- ❖ Да се искористат „насоките на ЕПВО“ и „самооценувањето“ за да се обезбеди целосна имплементација на принципите на оваа Повелба.

Бидејќи насоките на ЕПВО се засноваат на добрата практика на различни институции во Европа, наставниот кадар одговорен за спроведување на програмата Еразмус+ и стратегијата за интернационализација во рамките на една институција треба да ги консултира и да ги следи.

Секоја институција, во зависност од својот профил и работната култура, треба да најде сопствени решенија за сите проблеми што може да се појават. Сепак, пожелно е заедничката рамка предложена со Насоките да се зачува за да се постигне најдобра можна имплементација на институционалните и програмските цели, како и разбирање и компатибилност низ Европа.

Алатката за самооценување на ЕПВО треба да се користи во институцијата на сите нивоа (по оддели, и сл.) за да се постигне подобра свест за целите и задачите на Програмата и нејзиното влијание врз развојот на интернационализацијата во институцијата. Дополнително, алатката за самооценување ЕПВО треба да се користи како репер за поставување на краткорочни и долгорочни цели и секогаш кога се воведуваат нови програмски активности во рамките на институцијата. Ваквите бенчмаркинг активности треба да се преземаат на структуриран начин и со конкретна цел да се подигне свеста на наставниот кадар, како и да се демонстрира институционален развој.

- ❖ Редовно да се промовираат активностите поддржани од Програмата, заедно со нивните резултати.

Секоја институција треба да има јасна стратегија и потребни алатки за промовирање и на активностите на Програмата и на резултатите/исходите. Добрата практика сугерира дека двојазична веб-страница треба да биде посветена на активностите на Програмата Еразмус+. Дополнително, информациите за Програмата, кои мора јасно да се идентификуваат и да се признаат, треба да бидат вградени во секојдневните институционални текови на информации.

- ❖ Да се прикаже оваа Повелба и поврзаната Изјава за Еразмус политиката на видно место на веб-страницата на институцијата и на сите други релевантни канали.

Како предуслов, Повелбата и поврзаната Изјава за Еразмус политиката мора да бидат прикажани на веб-страницата на институцијата на место што е лесно достапно од главната страница на ВОИ, со што ќе се покаже дека целото ВОИ е посветено на Повелбата. Линкот мора да се обезбеди и на [платформата за резултати од проектот Еразмус+](#)

Во име на институцијата, потврдувам дека спроведувањето на Повелбата ќе се следи и дека прекршувањето на кој било од горенаведените принципи и обврски може да доведе до нејзино повлекување од страна на Европската комисија.

Релевантната Национална агенција за Еразмус+ ќе ја следи усогласеноста на ВОИ со Повелбата преку посети, извештаи, разгледување на обврските наведени во ЕПВО апликацијата и Изјавата за Еразмус политика, преку барање дополнителни информации, прегледување на извештаите на учесниците итн. Кога ќе се утврди неусогласеност, ќе се договори акционен план меѓу ВОИ и Националната агенција за решавање на проблематичните прашања. Доколку ВОИ не го имплементира акциониот план во договорениот временски рок, тоа ќе биде известно до Европската комисија и може да доведе до повлекување на ЕПВО.